

SAPIENTIA SZERZETESI HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA

ESTI TAGOZAT

KATEKÉTA-LELKIPÁSZTORI MUNKATÁRS ALAPKÉPZÉS

KATEKÉTA SZAKIRÁNY

Együttjárás az irgalmasság útján

A helyi közösségek ösztönzése az irgalmasság
cselekedeteire

Sapientia és a szinodális folyamat

Szemináriumi dolgozat

Készítette: Czinege Péter

2021–2022. tanév, II. szemeszter

TARTALOM

TARTALOM.....	2
BEVEZETÉS	3
I. ELIDEGENEDÉS AZ IRGALMASSÁG CSELEKEDETEITŐL.....	3
II. LITURGIKUS JELLEGŰ AGAPÉ A SZEGÉNYEKNEK, A HELYI KÖZÖSSÉGEKKEL EGYÜTT	5
III. ÓKERESZTÉNY GYAKORLAT, MAI FORMA.....	6
<i>Irodalom</i>	8

BEVEZETÉS

Individuális világban élünk. Ennek szele minket és közösségeinket is megérinti, mivel egyre inkább úgy tűnik, hogy „régóta megfélekedtünk arról, hogy megmutassuk és járjuk az irgalmasság útját”¹.

Jelen dolgozat arra kíván rámutatni, hogy a szegények iránti odafigyelés, és így az alamiználkodás mennyire elszakadt az evangéliumi és őskeresztény gyakorlattól, hiszen „amikor az egyén benső élete bezárkózik a saját érdekeibe, akkor nem marad hely mások számára, többé nem jöhetnek be a szegények...”².

A jótékonyági szervezetek léte nem megkérdőjelezhető, ugyanakkor egy önző és képmutató világban a helyi hívő (plébániai) közösségeket is elidegeníti az alamizna alanyaitól, a szegényektől, akiknek jelenlegi általános gyakorlatunk szerint csupán anyagi javakat biztosítunk testi életük fenntartásához, ugyanakkor igazi meghívást nem kapnak a helyi egyházakba, így lelki életükre sincs különbözőbb hatással ez a fajta alamiználkodás, mintha azt egyházon kívüli szervezetektől kapnák meg. Éppen ezért nagy az adományt kapók instrumentalizálásának veszélye, akik lelkiismeretünk megnyugtatójának eszközei lesznek, pedig a személyes evangelizálás és ezáltal a közös úton járás a legfontosabb eleme Krisztus követésének a közösségekben.

Később kifejtett javaslatom alapján a helyi egyházakat, azok „kemény magját”, amely sokszor kovászként képes funkcionálni az egész közösségben, ösztönözni lehetne egy nem kötelező jellegű, felülről jövő, új liturgikus jellegű cselekvés (szentelmény) bevezetésével és gyakorlatának elterjesztésével, amely megújítja a mára ilyen szempontból kiüresedett és a közösség saját tagjainak részvételével, zártkörűen zajló agapé gyakorlatát.

I. ELIDEGENEDÉS AZ IRGALMASSÁG CSELEKEDETEITŐL

Jellemzően a szegények, rászorulóknak segítségét az Egyházon belül is intézményesített szervezetek végzik, amelyek tagjai e tevékenységet részben fizetésért,

¹ *Ferenc pápa Misericordiae Vultus kezdetű bullája (MV 10)*, DIÓS ISTVÁN (szerk.), Pápai megnyilatkozások 50., Szent István Társulat, Budapest, 2015., 14.

² *Ferenc pápa Evangelii Gaudium kezdetű apostoli buzdítása (EG 2)*, DIÓS ISTVÁN (szerk.), Pápai megnyilatkozások 49., Szent István Társulat, Budapest, 2014., 5.

részben önkéntes munkában végzik. Ez ugyanakkor feltételezi és eredményezi is, hogy az egyes emberek, akik nem vesznek részt ezen szervezetek működésében, annak ellenére, hogy akár pénzzel vagy egyéb eszközzel segítik azok munkáját, életüket úgy élhetik, hogy nem szembesülnek ezen szervezetek segítő munkájának célcsoportjával. Az Egyházon belül is észrevehető, hogy a helyi egyházak, plébániák vallásukat rendszeresen gyakorló tagjai elidegenedtek az irgalmasság közösségben végzett gyakorlataitól. Ferenc pápa az „irgalmas szamaritánus” történetével kapcsolatban megjegyzi: „Nem biztos, hogy a hívő ember hűséges mind ahhoz, amit a hit megkövetel tőle, mégis azt gondolja, hogy közel áll Istenhez és jobb, mint mások”.³

A helyi plébániai közösségek tagjainak lelkiismeretük megnyugtatóhoz elég csupán anyagi és talentum béli képességeiket jelentősen meg sem közelítő módon támogatni egy előre meghirdetett gyűjtést, vagy a Katolikus Karitászt valamely akcióját.

Mindeközben súlyosan kijózanító aktuális valóság, hogy a jelenleg is folyó háború elől menekülő határmenti fogadására jelentkező önkéntesek elfogytak. Egy-egy Karitászt ponton csupán pár ember teljesít önkéntes munkát, habár a menekültek létszáma többet indokolna, pedig maguk az eszköz béli adományok rendelkezésre állnak. A háború második hónapjának vége felé, a helyi egyházakon belül is, a kezdeti segítőkédv jelentősen visszaesett, és a hívek ismét elmozdulnak az oly jellemző inaktivitás felé. Nem rendkívüli helyzetben hasonló kép rajzolódik ki a helyi közösségekben, amelyekben jellemzően csak kevés tag (1-2 fő) végez személyesen szegényeket segítő munkát és ezt közösségi alkalmak sem ösztönzik.

Ezzel szemben minden lehető eszközzel támogatni szükséges ezen tevékenységek közösségi és személyes végzését, mivel ezek is „a hit megélésének [...] olyan módjai, amelyek elősegítik, hogy a szív megnyíljon a testvérek felé és ez az Isten iránti nyitottság hiteles garanciája”⁴ és ez a megnyílás a szinodális folyamatba való bekapcsolódással egy olyan pillanat lehet „amikor [...] meghívást kapunk arra, hogy tekintetünket az irgalmasságra szegezzük, annak érdekében, hogy mi magunk is az Atya cselekvésének hatékony jeleivé váljunk”⁵ úgy is mint közösség.

³ *Ferenc pápa Fratelli tutti kezdetű enciklikája (FT 74)*, DIÓS ISTVÁN (szerk.), Pápai megnyilatkozások 58., Szent István Társulat, Budapest, 2021., 39.

⁴ u.o. FT 74.

⁵ *Ferenc pápa Misericordiae Vultus kezdetű bullája (MV 3)*, DIÓS ISTVÁN (szerk.), Pápai megnyilatkozások 50., Szent István Társulat, Budapest, 2015., 6.

II. LITURGIKUS JELLEGŰ AGAPÉ⁶ A SZEGÉNYEKNEK A HELYI KÖZÖSSÉGEKKEL EGYÜTT

Ferenc pápa már névválasztásában, de pontifikátusa alatt tanúsított magatartásában, illetve megnyilatkozásaiban letette a voksot a krisztusi őskeresztény gyakorlat mellett, vagyis, hogy a társadalom peremére szorult társadalmi rétegeken szükséges minden erővel segíteni, amely elsősorban a személyes kapcsolatot és annak gyakorlatát jelenti.

Ezt a gyakorlatot lehetne olyan módon kiterjeszteni az Egyház egészére, de a helyi részegyházak használatára, hogy az Egyház létrehozna egy szertartást, amely során egy helyi közösség is valamilyen teológiailag rendezett és liturgikusan szabályozott formában személyesen megvendégelhetné a területén fellelhető rászorulókat. Ez a szertartás különbözne a néhol gyakorlott ételosztástól, mivel liturgikus jellege nem csak anyagi módon szólíthatná meg a célközönséget, hanem része lehetne az Egyház által óhajtott új evangelizációnak is. Ezen szertartás kvázi liturgikus rangra emelése és az egyházi évben egy konkrét időpontba helyezése (nem kötelező jelleggel) külön felerősíthetné Ferenc pápa és az Egyház korábban leírt törekvését és aktivitására serkenthetné a helyi közösségeket, hogy hitüket ne csak a templom falai közé bújva éljék meg, hanem az együttérzés hírnökeiként és eszközeiként elinduljanak a helyi periférián élő embertársaik felé⁷.

E szertartás liturgikus jellegűvé tétele, így felülről jövő, teológiai megalapozottsága azért fontos, mert normatív liturgiának hitigazságokon kell alapulnia, de olyan módon, hogy azt a liturgiában résztvevő viszonylag könnyen be tudja fogadni, lelkileg, szellemileg épüljön, felüdüljön. Ugyanakkor a liturgia alanya a hívek közössége, és a jó liturgia bevonja a liturgikus cselekménybe a közösség tagjait és lehetőleg egyszerű, nem terjengős és maga is leszivárog a nem liturgikusan végzett imádságok szintjére és formálja, a normához idomítja azokat.⁸

A szertartás kidolgozását és kezdeti terjesztését (megfelelő egyházi jogi jóváhagyásokkal) olyan szerzetesrend is magára vállalhatná, amely spirituális beállítottsága, társadalmi beágyazottsága megfelelő keretet biztosít erre, gondolok itt a

⁶ Szeretetlakoma értelemben, v.ö. <http://lexikon.katolikus.hu/A/Agap%C3%A9.html>

⁷ v.ö. *Ferenc Pápa üzenete a misszók világnapjára (2021. október 24.)*,

<https://www.magyarokurir.hu/hirek/ferenc-papa-uzenete-missziok-vilagnapjara>

⁸ v.ö. ROMANO GUARDINI: *Az imádság iskolájában*, Szent István Társulat, Budapest, 1988, 160-169.

szerzetesrend elterjedtségére, a társadalomban jelenleg is vállalt szerepeire és a hívő közösségek széles elérésének lehetőségére.

III. ÓKERESZTÉNY GYAKORLAT, MAI FORMA

Jézus földi működése során számos olyan alkalmat találunk amikor együtt étkezett tanítványaival, ismerőseivel, de a korabeli társadalom által kirekesztett, páriának tartott tagjaival is⁹. Ezek az alkalmak mind az evangélium hirdetésének alkalmi voltak, személyes találkozások. Ez a gyakorlat tovább élt az apostolok körében is¹⁰. Az ősegyház gyakorlatának része (Didakhé, Hermász: A Pásztor) volt az elesettek és szegények támogatása és az atyák (Szent Kelemen, Szent Polikárp) is folyamatosan hangsúlyozzák ennek fontosságát¹¹. A szinte köteleességszerű alamizsnálkodás „lehangosabb” szószólója pedig Karthágói Szent Ciprián, aki „A jótékonyságról és irgalmasságról”¹² című művében összegyűjti a vonatkozó bibliai helyeket és magyarázza Isten irgalmassága következtében az emberre háruló jótékonyság kapcsolatát. Isten irántunk való irgalma következtében a világban az irgalmasság cselekedetei feltétlenül szükségesek és az igaz hívő számára a kegyelem forrása is:

„Az üdvös alamizsnálkodás dicső és isteni ügy, szeretett testvéreim, nagy vigasz a hívőknek, biztonságunk üdvös oltalmazója, a remény bástyája, a hit gyámolítója, a bűn gyógyszere, a cselekvő hatalmában áll, nagyszerű, ugyanakkor könnyen teljesíthető, a béke koszorúja az üldözés veszélye nélkül, Isten igaz és legnagyobb ajándéka, a gyengéknek szükséges, az erőseknek dicsőséges, segítségévei a keresztény elnyerheti a lelki kegyelmet, érdemeket szerez a bíró Krisztusnál, és viszonzóvá teszi Istent!”¹³

Ám ezt az ókeresztény gyakorlatot valamilyen módon modern korunkba át kell ültetni, Krisztust és az evangélium hirdetését szem előtt tartva úgy, hogy figyelembe vegyük, melyek azok a nagylelkű gesztusok, amelyeket a helyi egyházak egyes tagjai és maga a közösség képesek elvállalni. Olyan formát kell választani, amelyben a hívők korunk bizonytalanságai és zűrzavarái közt is lelkes szeretettel, buzgósággal, örömmel

⁹ v.ö. Mt 9,10; Mt 26,7; Mk 2,15; Mk 14, 3; Lk 7, 37; Lk 7, 49; Jn 12, 2;

¹⁰ v.ö. ApCsel 11, 3; ApCsel 16, 34;

¹¹ v.ö. *Apostoli atyák*, Vanyó László, Perendy László (szerk.), Ókori Keresztény Írók, 1. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2018, 96., 102., 134., 158., 167., 218., 220., 314.

¹² *Szent Cyprianus művei*, Vanyó László (szerk.), Ókeresztény Írók, 15. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 1999, 324-346.

¹³ u.o. 346.

szentelik magukat az evangelizációs munkára¹⁴. Az életükkel is tanúság tevő, evangelizáló közösségekre van szükség, de ezen közösségeknek mások felé van küldetése.¹⁵

Ezen közösségek erősödését, aktivizálását, ösztönzését segíthetné egy olyan őskeresztény hagyományban gyökerező, új, modern, liturgikusan is „felemelt” formájú szentelmény, amely jelként és példaként szolgálhatna a világ előtt és akár a helyi közösségek inaktív tagjai számára is. Hiszen egyrészt az Egyháznak a világ mellett önmaga evangelizációja is feladata¹⁶, másrészt „olyan evangelizáció válik szükségessé, mely megvilágítja az Istennel, a többiekkel és a környezettel való kapcsolat új módjait, s amely felszítja az alapvető értékeket”¹⁷ és megfelelő választ ad a sokaság¹⁸ Isten utáni szomjúságára¹⁹.

¹⁴ v.ö. *VI. Pál pápa Evangelii Nuntiandi kezdetű apostoli buzdítása (EN 1)*, Várnai Jakab OFM (szerk.), Szent István Társulat, Budapest, 2012., 13.

¹⁵ v.ö. u.o. *EN 13, EN 15, EN 21*

¹⁶ v.ö. u.o. *EN 15*

¹⁷ *Ferenc pápa Evangelii Gaudium kezdetű apostoli buzdítása (EG 74)*, DIÓS ISTVÁN (szerk.), Pápai megnyilatkozások 49., Szent István Társulat, Budapest, 2014., 47.

¹⁸ értsd: minden/bármely ember (úgyanúgy a hívők és nem hívők)

¹⁹ v.ö. *Ferenc pápa Evangelii Gaudium kezdetű apostoli buzdítása (EG 89)*, DIÓS ISTVÁN (szerk.), Pápai megnyilatkozások 49., Szent István Társulat, Budapest, 2014., 56.

IRODALOM

Biblia. Ószövetségi és újszövetségi Szentírás, Szent István Társulat, Budapest, 2014.

DIÓS ISTVÁN (szerk.): *Ferenc pápa Evangelii Gaudium kezdetű apostoli buzdítása*, Pápai megnyilatkozások 49. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2014.

DIÓS ISTVÁN (szerk.): *Ferenc pápa Fratelli tutti kezdetű enciklikája*, Pápai megnyilatkozások 58. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2021.

DIÓS ISTVÁN (szerk.): *Ferenc pápa Misericordiae Vultus kezdetű bullája*, Pápai megnyilatkozások 50. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2015.

Ferenc Pápa üzenete a misszók világnapjára (online),
<https://www.magyarokurir.hu/hirek/ferenc-papa-uzenete-missziok-vilagnapjara>

GUARDINI, ROMANO: *Az imádság iskolájában*, Szent István Társulat, Budapest, 1988.

Katolikus lexikon (online), <http://lexikon.katolikus.hu/A/Agap%C3%A9.html>

VÁRNAI JAKAB OFM (szerk.): *VI. Pál pápa Evangelii Nuntiandi kezdetű apostoli buzdítása*, Szent István Társulat, Budapest, 2012.

VANYÓ LÁSZLÓ, PERENDY LÁSZLÓ (szerk.): *Apostoli atyák*, Ókori Keresztény Írók, 1. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2018.

VANYÓ LÁSZLÓ (szerk.): *Szent Cyprianus művei*, Ókeresztény Írók, 15. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 1999.